

DIMITAR SOLEV

Ob vodi in proti njej

— Bi jutri šli na ribe? — je rekel doktor. — Vajla, sem pristal. On pa ni rekel ničesar, ker je bilo jasno, da bi go sel, saj ni bilo zore, da bi bil go sel, ob reki. Bil je visok, v plečih ozek in stal je na o. hali kot deblo na svojih suhih nogah, ki so bile pod visoko sprednicami hlačnicami le mokre.

— Sedaj bi me hoteli poslati v neko jolo — se je smehnil, kot bi sam ne verjel v to. — Odklonil sem. Zarezal. Skušam mu ugovarjati, on pa mi odvrta: — Ne morem se učiti — mi šepče, kot bi mi odkrival neko tajnost. — Kam naj se sedaj z vso to stvarjo denem. — To vendar ni težko — ga prekinjam in mu skušam pojasniti, da to dejansko ni tako težko.

— Doktor pa jo je le potegnil, kaj? — se je nasmihal, kot bi se je vedno temu čudil. — Za nama se je kmalu za ovinikom slišal ropot motorja in ko je tovarnik prispel do naju, je nekoliko zavrl. — Stojan, gremo? — pokliče ga s tovarnika. — Stopite gor, da vas popeljem. — Ne, ne — je rekel Stojan.

— Bi jutri šli na ribe? — je rekel doktor. — Vajla, sem pristal. On pa ni rekel ničesar, ker je bilo jasno, da bi go sel, saj ni bilo zore, da bi bil go sel, ob reki. Bil je visok, v plečih ozek in stal je na o. hali kot deblo na svojih suhih nogah, ki so bile pod visoko sprednicami hlačnicami le mokre.

Mlada francoska pisateljica Françoise Sagan sima smolosa. Pred letom dni je povzročila večjo prometno nesrečo, zaradi katere se mora danes zagovarjati pred sodiščem. Kaže, da ji niti njeno slavno ime ne bo pomagalo.

V ZAGREBU BO ZAČEL OBRATOVATI CIKLOTRON

Po velikosti četrti v Evropi

Sodobnega zdravstva, industrije in poljedelstva si brez izotopov skoraj ne moremo več zamisliti

Včeraj smo poročali, da se šest jugoslovanskih inženirjev atomistov zdravi v Parizu, ker so postali žrtve premočnega snopa atomskih žarkov v atomskem inštitutu v Vinči pri Beogradu. Znanost je vedno terjala irtve in zato ni nič čudnega, da se kljub tej nesreči v zagrebški atomskem inštitutu srušijo Beogradu, nato ciklotron v Zagrebu ter nekaj podobnega tudi v atomskem zavodu v Ljubljani.

Ko ciklotron deluje, ni v dvorani nikogar in vse opravilo s to veliko in zapleteno napravo se avtomatsko vrši od zunaj, iz oddaljene komandne sobe. To seveda terja veliko mehanizacijo, ki si je laik niti ne more zamisliti. Prav tako terja posebne zapletene naprave vsa hladilna aparatura. Ciklotron sicer ohlaja voda mestnega vodovoda, če pa bi ta po naključju odpovedal, ga zamenja rezervoar vode, ki je bil zgrajen izključno za ta namen.

Kako velika je ta naprava, nam bodo povedale sledeče številke: Sam ciklotron tehta 100 ton, veličanski elektromagnet je težak 70 ton, njegovi bakreni deli pa nad 10 ton. Atomski reaktor v atomskem inštitutu v Vinči je sicer večji od zagrebškega ciklotrona, toda zagrebški ciklotron je po velikosti četrti v Evropi.

Težko je v kratkem in na razumljiv način obrazložiti ciklotron, toda skušajmo ga prikazati. Ciklotron je pravzaprav naprava, s katero bombardiramo elemente, od katerih hočemo dobiti izotope. V električnem polju zagrebškega ciklotrona znaša napetost 150.000 voltov, ki s pomočjo dveh elektrod pospešuje brzino devtoronov, to se pravi atomskih joni devterija. S silo 16 milijonov elektronvoltov se devteron po spiralni poti elektromagnetskega polja pospešuje do fantastične brzine 40.000 km v sekundi. S to brzo in silo devteron nato ezbeže iz ciklotrona in v popolnem vakuumu udarja ob element, ki ga hočemo bombardirati. To je proces razbijanja atomov, t. j. jedrske reakcije, ki daje radioaktivni izotop. Preprosteje bi to mogli obrazložiti tako: Ciklotron je nekakšen elektromagnetski top, iz katerega se s devteroni strelja na element, iz katerega bi hoteli dobiti doležen izotop.

Razlaga je seveda vse bolj enostavna kot proces. Zakaj so zgradili zagrebški ciklotron? Ciklotron so gradili pet let in njegovi stroški so veliki, pa čeprav so večino naprav izdelale jugoslovanske tovarne. Toda tako za moderno zdravstvo, kot tudi za sodobno industrijo in celo za poljedelstvo postajajo izotopi, nekaj nujnega. O tem smo že večkrat pisali. Ker pa so naprave za spridelovanje izotopov zelo drage in ker so tudi surovine zelo drage, so tudi izotopi zelo dragi in težko je tudi do njih priti. Jugoslovanska industrija pa je danes že tako razvita, da bi brez uporabe izotopov nje-

24. OKTOBER - DAN ZDRUŽENIH NARODOV

Da bi kot dobri sosedi živeli skupno v miru

Organizacija združenih narodov je bila ustanovljena 24. oktobra 1945. Od tedaj je bila središče za vključevanje akcij držav članic, usmerjenih k dosegu sledečih pogojev za obrambo miru, ki obsegajo: 1. kolektivne varnostne ukrepe proti oboroženim napadom na kateremkoli kraju; 2. miroljubno reševanje vseh mednarodnih sporov z razgovori, posredovanjem, pomiranjem in sodnim postopkom; 3. dejansko mednarodno kontrolo oborožitve s ciljem kasnejše razorožitve in preprečitve uporabe vseh orožij za množično uničevanje, kakor so atomske in vodikove bombe;

4. spoštovanje načela mednarodnega sodelovanja, da bi dosegli gospodarski in socialni blagostanje vseh narodov in izpolnjevanje človeških pravic in osnovnih svobodnih za vse, ne glede na raso, spol, jezik in veroizpoved. Združeni narodi niso naka-

naddržava. Ne sprejemajo nikakršnih zakonov. Toda oni predstavljajo mehanizem, s katerim morejo narodi sveta po svojih vladah sodelovati v organizaciji suverenih držav. ZN imajo danes 81 članic. V 18. letu svojega obstoja morejo ZN vreti pogled nazaj na pomembne rezultate, ki so jih dosegli. S tem nocoj reči, da v letih, odkar ZN obstajajo, ni bilo tujih zaočaranj; vendar pa ZN predstavljajo najboljše nade človeka in so že dosegli številne uspehe.

Tako so na primer dosegli pomiritev in s posredovanjem zmagali pri miroljubni rešitvi sporov med Indonezijo in Nizozemsko. Indonezija je postala neodvisna in je sedaj članica ZN. V Palestini so dvakrat prenehale borbe s posredovanjem ZN. Prvi tak napori so dosegli konec borbe med arabskimi deželami in državo Izrael, ki je danes članica ZN; drugi je pomenil umaknitev angleških in francoskih sil s področja Sueskega prekopa v Egiptu in izraelskih sil s Sinajskega polotoka, vsešči izkrcanje v Akabskem zalivu in na področju Gaze. Prekop, ki je bil zaradi sovražnosti blokiran, so ZN očistili. Vzpostavili so izredne oborožene sile ZN, da bi ohranili mir na Srednjem vzhodu.

S posredovanjem Združenih narodov je prav tako prenehala borba v Kasimiru. Na Balkanu so opozvalci ZN vršili nadzorstvo nad postopnim pomiranjem na severnih mejah Grčije. V Koreji je akcija, ki jo je pripravila ta mednarodna organizacija, prvič v zgodovini odbila napadalec. Kolektivna zavest človeštva, izražena v ZN, se je prebudila, da bi nekaj napravila za ublažitve strahotne bede, ki muči nad polovico človeštva. ZN in njihove specializirane agencije so pripravile množestranske programe tehnične pomoči za mednarodno izkoriščanje tehničnega znanja in veščin, ki so bistvenega pomena za uspeh naporov nezadostno razvitih dežel, da bi gospodarsko in družbeno napredovale. Nad 6000 strokovnjakov je tem državam nudilo tehnične nasvete.

ZN so dosegli, da države štirih velikih področij — Evrope, Azije in Daljnega vzhoda, Južne Amerike in Afrike — sodelujejo pri reševanju gospodarskih težkoč po svojih gospodarskih regionalnih komisijah. Prav tako je otroški sklad (UNICEF) nudil živila, opremo in tehnično pomoč za nego milijona otrok in mater. Visoki komisar ZN za begunce nudi mednarodno zaščito okrog 2 milijonov ljudi v raznih krajih sveta, vsešči tu tudi begunce zaradi nedavnih dogodkov na Madžarskem. Agencija ZN za pomoč in zaposlitve pomaga okrog enega milijona arabskih beguncev iz Palestine. Beguncem iz korejske vojne pomaga agencija ZN za obnovu Koreje. Prvo mednarodno definicijo človeških pravic, splošno deklaracijo o pravih človeka, je generalna skupščina ZN proglasila 10. decembra 1948, dan, ki se danes slavi vsako leto kot Dan človeških pravic. Postavljena je bila, ki jih je treba uresničiti, deklaracija, ki vsebuje temeljne človeške pravice, kot so: pravico do življenja, svobode in osebne varnosti, pravico do izobraz-

Motiv s Slvena

Motiv s Slvena (Foto Bratož — Slovenski fotoklub — Trst)

EDEN NAJVEČJH KATOLIČANOV SEDANJOSTI

RASIST NENDRIK VERWOERD

Skoro ni zasedanja političnega odbora ZN, na katerem bi predložili neke resolucije, v kateri se obsoja rasna diskriminacija, kajti to preganjanje človeka po človeku se še vedno dogaja tudi v sodobnih, tako imenovanih civiliziranih državah. Najhuje primer take diskriminacije pa vlada v Južnoafriki uniji. Na sedanjem zasedanju političnega odbora ZN je indijski delegat predložil, osnutek resolucije, s katerim se obsoja taka rasistična politika dežele, ki je članica Združenih narodov. Svetovni tisk in javnost kritizirata to stališče Južnoafriške unije, ki je oropala človeške pravice ogromno številu svojih prebivalcev, toda zdi se, da se tej stopi politiki južnoafriškega ministra, nekadašnjega predsednika Nendrika Verwoerda ni nič upreti. To potrjujejo tudi najnovejša dejstva.

Vsak človek črne polti, star 45 let, je v Južnoafriki uniji dolžan plačati tako imenovani davek na glavo, ki znaša letno en funt sterling. Ta davek je obhajal le v najbogatših razredih človeštva. Sprito okoliščine, da črnočrni prebivalci te dežele zaslužijo leto 300 dolarjev, kar za zadoščila je dostojno življenje, velika večina črnskega prebivalstva ne more plačati tega vrarnotnega danka. Zaradi tega morajo vsi-

Fižolčki

Spisal in narisal Milko Bambič

HOROSKOP

ZA DANES. OVEN (od 21. 3. do 20. 4.) V novem okolju boste dosegli prebrljivi uspeh. BIK (od 21. 4. do 20. 5.) Vabilo in izlet s prijatelji vam bodo v prijetno razvedrilo. DVOJKA (od 21. 5. do 22. 6.) Občutek za primernost vam bo pomagal, da boste brez zapletenosti vprašanja. RAK (od 23. 6. do 22. 7.) Potovanje bo uspešno: Istovestnost v okusih bo udobno vplivalo na veliko ljubezen. LEV (od 23. 7. do 22. 8.) Pripravljen se neprisrčan finančni uspeh. DEVICA (od 23. 8. do 22. 9.) Dobro se boste počutili v družbi prijateljev. TEHNIKA (od 23. 9. do 23. 10.) Delo vam bo šlo od rok, ne tako v odnosih z ljubljeno osebo. SKORPIJON (od 24. 10. do 22. 11.) Bodite optimisti, sreča vam je naklonjena. STRELEC (od 23. 11. do 20. 12.) Dobro premislite, preden odgovorite na pismo. Potovanje more brez škode odločiti. KOZOROČ (od 21. 12. do 20. 1.) Kljub ugodnim okoliščinam bi bila vsakršna nalagica preuranjena. VODNAR (od 21. 1. do 19. 2.) Zaskrbljeni boste zaradi osebe, ki vam je pri srcu. RIBE (od 20. 2. do 19. 3.) Dan ugoden za trgovsko dejavnost.

